

لیبرالیسم سیاسی در آثار میرزا فتحعلی آخوندزاده

محمد حسن رجیبی دوانی

چاپ اول

۱۴۰۰

مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران (پژوهشکده تاریخ معاصر)

- سرشناسه: رجبی، محمدحسن، ۱۳۳۵ -
عنوان و نام پدیدآور: لیبرالیسم سیاسی در آثار میرزا
فتحعلی آخوندزاده / محمدحسن رجبی دوانی.
مشخصات نشر: تهران: مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر
ایران، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری: ۱۰۶ ص.؛ ۱۴/۵×۲۱/۵ س.م.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۷۰۹-۴۱-۱
وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
یادداشت: کتابنامه: ص. ۹۹-۱۰۲.
یادداشت: نمایه.
یادداشت: کتاب حاضر برگرفته از بیان‌نامه کارشناسی
ارشد مؤلف در رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی است.
- موضوع: آخوندزاده، فتحعلی، ۱۲۲۸-۱۲۹۵ق. - نقد و
تفسیر
موضوع: آزادیخواهی - ایران - تاریخ
موضوع: Liberalism - Iran - History
موضوع: روشنفکران - ایران - تاریخ - قرن ۱۳ق.
موضوع: Intellectuals - Iran - History - 19th century
شناسه افزوده: مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران
رده‌بندی کنگره: DSR۱۴۵۳
رده‌بندی دیویی: ۹۵۵/۰۷۵-۹۲
شماره کتابشناسی ملی: ۷۶۱۰۱۲۰
وضعیت رکورد: فیا

لیبرالیسم سیاسی در آثار میرزا فتحعلی آخوندزاده | نویسنده: محمدحسن رجبی دوانی |

نشانی: تهران، خیابان ولی عصر (عج) خیابان شهید فیاضی (فرشته)، پش چناران، شماره ۱۵
صندوق پستی: ۱۹۳۹۵/۱۹۷۵ | تلفن: ۲۲۰۰۳۴۶۹ | دورنگار: ۲۲۶۰۲۰۹۶

حروفچینی و صفحه‌آرایی: مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران

چاپ اول: ۱۴۰۰ | تعداد: ۱۰۰۰ | قیمت: ۳۵۰۰۰ تومان

لیتوگرافی چاپ و صحافی: شرکت چاپ و انتشارات وابسته به اوقاف و امور خیریه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۷۰۹-۴۱-۱

نشانی مرکز توزیع: نمایشگاه و فروشگاه دائمی سرای تاریخ

خیابان ولی عصر (عج)، خیابان شهید فیاضی (فرشته)، شماره ۱۱

نمابر: ۲۱-۲۲۶۰۲۰۹۶ | نشانی وب فروشگاه: www.iichstore.ir

سفارشات: ۲۱-۲۲۶۰۵۰۷۳ و ۰۹۳۳۳۹۰۰۷۵۵

نشانی ما در شبکه‌های اجتماعی: @IICHSPub

www.iichs.ir | info@iichs.org

کلیه حقوق این اثر متعلق است به مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران

فهرست مطالب

درآمد	۷
پیشگفتار	۹
فصل اول: استبداد و آزادی در ادبیات فارسی قدیم و جدید	۱۱
فصل دوم: شرح حال و آثار	۲۷
فصل سوم: مبانی تفکر سیاسی	۳۳
۱. استبداد	۳۵
۲. آزادی	۴۴
۳. نظام سیاسی	۶۴
الف. جمهوری	۶۹
ب. مشروطه سلطنتی	۷۱
حاصل سخن	۸۱
پیوست: مدنیت ایرانی	۸۵
فهرست منابع	۹۹
نام‌های اشخاص	۱۰۳

درآمد

کتاب حاضر، متن پایان نامه نگارنده در سال ۱۳۶۹ در رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی است که چنانکه از عنوانش پیداست به بررسی اندیشه آزادی‌خواهی سیاسی در آثار میرزا فتحعلی آخوندزاده از پیشروان تجددخواهی در ایران پرداخته است.

پس از گذشت می‌سال از زمان نگارش آن و انتشار کتاب‌های فراوانی در کشور راجع به اندیشه سیاسی اندیشمندان معاصر ایرانی، نگارنده تاکنون به کتاب مستقلی در این باره برخورد نکرده و به عبارتی، موضوع همچنان بکر باقی مانده است و از این‌رو این کتاب شاید بتواند همچنان کمبودی در آن زمینه را برطرف کند. از سوی دیگر به سبب اشتغالات فراوان صاحب این قلم فرصت آن را نیافت تا منابع تکمیلی که در طول سال‌های گذاشته انتشار یافته مورد استفاده قرار دهد، لذا ناگزیر شد تا آن را به همان‌گونه که تدوین شده به چاپ برساند.

چاپ و انتشار آن با موافقت رئیس پژوهشکده تاریخ معاصر جناب آقای دکتر موسی فقیه حقانی که خود در این زمینه صاحب‌نظر هستند صورت گرفت که بدین‌وسیله از ایشان و نیز سرکار خانم نیره خاتمی‌پور که زحمت تایپ را بر عهده داشتند تشکر می‌کنم. و الحمد لله رب العالمین.

محمدحسن رجبی (دوانی)